

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI
STUDIJ

MARIJA BULJ
ZAVRŠNI RAD

Uloga slikovnice u razvoju govora djece
predškolske dobi

Petrinja, rujan 2017.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
(Petrinja)

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Marija Bulj

**TEMA ZAVRŠNOG RADA: Uloga slikovnice u razvoju govora
djece predškolske dobi**

MENTOR: izv. prof. dr. sc. Vladimira Velički

SUMENTOR: Božica Vuić, prof.

Petrinja, rujan 2017.

Zahvaljujem se svojoj obitelji koja me je uvijek podržavala i upućivala na pravi put, hvala na strpljenju, ljubavi i motivaciji. Neizmjereno hvala voljenom suprugu na podršci i ljubavi. ♥

SADRŽAJ :

Sažetak

Summary

1. Uvod.....	1
2. Slikovnica.....	2
2.1. Pojam slikovnice.....	2
2.2. Utjecaj i uloga slikovnice na razvoj djeteta.....	2
2.3. Funkcija slikovnice.....	5
2.4. Kvalitetna slikovnica.....	6
3. Govor.....	10
3.1. Razvoj govora.....	12
3.2. Razvoj govora od prve do šeste godine	12
4. Čitanje.....	12
4.1. Važnost čitanja.....	13
4.2. Poticajno čitanje djetetu.....	14
4.3. Dijaloško čitanje slikovnice.....	15
5. Aktivnost – čitanje slikovnice: "Ljubav spašava živote".....	17
5.1. Opis slikovnice - "Ljubav spašava živote".....	20
6. Zaključak.....	24
Literatura.....	25
Kratka biografska bilješka.....	28
PRILOG 1.....	29

SAŽETAK

Govor je temelj ljudske komunikacije i značajan je za cjelokupan razvoj djeteta. Govor se može shvatiti i kao vještina neophodna za svladavanje vještina i sposobnosti čitanja i pisanja (Pavličević-Franić, 2005). U procesu svladavanja jezičnih djelatnosti govorenja, slušanja i čitanja slikovnica je nezaobilazni medij u odrastanju djeteta, njegova prva knjiga i njegova igračka.

U ovom radu govori se o određenju pojma slikovnice, utjecaju, ulozi i funkciji slikovnice u djetetovu razvoju. Na tržištu je obilje knjiga za djecu i slikovnica, a roditelji su često u nedoumici što od toga izabrati. Kvalitetna slikovnica je uvijek najbolji izbor, stoga se u radu govori i o elementima kvalitetne slikovnice. S obzirom da dijaloško čitanje utječe na razvoj djetetova govora u radu je objašnjeno koliko je bitno čitati djeci i koji su najbolji načini. Interakcija roditelja s djetetom prilikom čitanja slikovnica i priča je značajna jer dijete tada postaje ravnopravan partner u čitanju, što znači da u bilo kojem trenutku može izreći svoje misli i razmišljanja o pročitanim te postaviti pitanja koja ga zanimaju u vezi s pročitanim pričom. Takvo zajedničko, poticajno čitanje slikovnica nazivamo dijaloško čitanje u kojem se izmjenjuju faze čitanja i faze razgovora o pročitanim tekstovima i slikama u slikovnici.

Uloga slikovnice u razvoju dječjeg govora predškolske dobi je poticanje govornih vještina, obogaćivanje fonda riječi, učenje novih činjenica i pojmova. Na osnovi provedene aktivnosti može se zaključiti da slikovnica znatno utječe na govorni razvoj djece.

KLJUČNE RIJEČI : slikovnica, govor, važnost čitanja, dijaloško čitanje

SUMMARY

Speech is the foundation of human communication and is significant for the entire development of a child. Speech may also be considered as the skill necessary for accomplishing reading and writing abilities (Pavličević-Franić, 2005). In the process of acquiring language activities in the area of speaking, listening and reading, the picture book is the unavoidable media in the process of growing up, child's first book and the most important toy.

The aim of this paper is to define the concept of the picture book, its function, role and the influence on the development of a child. Nowadays, plenty of books for children are available on the market thus parents are often confused what to choose. The best choice is always a picture book of good quality, therefore, the elements of quality picture books is one of the elaborated topics in this paper. Considering the fact that dialogic reading affects the process of child's speech development, the importance of reading to children as well as the most suitable methods for reading are emphasized. Interaction between parents and children during the reading of picture books and stories is very important because it is the moment when children become equal partners in the process of reading. This means that children become aware of the fact that they are able to express their thoughts as well as to ask any type of questions concerning the story being read. Such common and inspirational type of reading picture books is called dialogic reading which consists of constant interchange between the phases of reading and communication phases about the content of picture books.

The function of picture books in the process of preschool-aged children's speech development is encouraging speaking skills, enriching the word fund and learning new facts and concepts. Based on the activity conducted, it can be concluded that picture book significantly affects the child's speech development.

Key words: picture book, speech, importance of reading, dialogic reading

1. UVOD

Slikovnica djeci predstavlja uvod u književnost, umjetnost govorene i pisane riječi popraćene likovnom umjetnošću. Ima jako veliku ulogu u razvoju djece te informacijsko-odgojnu, spoznajnu, iskustvenu, estetsku i zabavnu funkciju. Ali prije svega slikovnica djeci predstavlja zabavu jer djeca, kroz igru najviše nauče. Djeca pomoću slikovnice razvijaju spoznajni svijet, izaziva im emocije, razvija govor i bogati fond riječi, zadovoljava potrebu za novim. Neupitna je važnost knjige u svim segmentima ljudskoga života. Djecu okružuju slova i riječi u svakodnevnom životu i prirodno je da ih to zanima.

U suvremenome svijetu čitanje je vještina koja je neophodna za opstanak i bitna za kulturni razvoj čovjeka, a smisao čitanja je ponajprije razumijevanje poruke (Čudina-Obradović, 1999). Kada djeca nauče govoriti onda su spremni za svladavanje ostalih vještina i sposobnosti potrebnih za komuniciranje. Poticati govor kod djeteta, njegovati govor znači razumjeti individualnost svakog djeteta i razumjeti zakonitosti njegova razvoja, te u skladu s time stvoriti okruženje poticajno za govor (Velički, 2014).

„Za razvoj vještine čitanja nisu važne samo metode početnoga čitanja, nego i predčitačko doba. Predčitačko je doba vrijeme koje prethodi početnomu čitanju, odnosno vrijeme u kojem dijete ne čita samostalno, nego mu se tekst prenosi posredovanjem druge osobe ili medija. Iako dijete ne čita, ono se susreće sa slikovnicom s različitim tekstovima popraćenim slikama ili knjigama koje mu čitaju odrasli tako da mu knjiga nije nepoznata. Pokazalo se da su češći susreti s knjigom bili poticajni i da su djeca koja su odrastala u čitački poticajnom okružju postala bolji čitači i zainteresirani čitatelji.“ (Vodopija, 2003, str.380)

Posebnu važnost za djecu predstavlja dijaloško čitanje slikovnice. To je oblik razgovornoga, interaktivnoga a povrh svega poticajnoga čitanja, zajedničko čitanje djeteta i odrasle osobe. Stoga je evokacija, realizacija i refleksija tj. razgovor prije, za vrijeme i nakon čitanja koristan ne samo u svrhu bogaćenja rječnika i razvijanja načina izražavanja već i za usvajanja moralnog i dobrog ponašanja.

2. SLIKOVNICA

2.1. Pojam slikovnice

Slikovnica je prva dječja knjiga. Posebnu važnost i značenje u životu ima sve što je prvo. Sve što je prvo snažnije utječe na formiranje karaktera, dulje se pamti, izrazitije se i jače usijeca u dušu. Prvi dječji koraci, prve izgovorene riječi, prvi izlet, prvi gledani film, prvi pogled i prva ljubav, ne govori se uzaludno o prvim događajima i trenucima (Diklić i sur., 1996)

Zbir malenih slika, kako sama riječ kaže je slikovnica. Minijaturama zovemo malene slike, odnosno ilustracijama. Slikovnice vrednujemo, dakle, prvenstveno kroz njihovu temeljnu odliku, kroz sliku. Ilustracija je ta koja određuje slikovnicu i daje joj karakter. Bez obzira na način nastanka ilustracije činjenica je da na njezin nastanak ilustratora potiče priča, stih, ugođaj, raspoloženje ili slika koja navire iz umjetnosti riječi. Prve pojmovne slikovnice su doista udžbenici iz kojih se uče simboli predmeta i njihovi nazivi. Djeca se uče apstraktnom razmišljanju, usvajaju simbole kao sažetke ideja, usvajaju koncentrirane predodžbe putem malenih stiliziranih slika, ilustracija predmeta, likova i pojava. Ilustrator je kreator i interpretator: slušajući prozu ili poeziju prije ostalih, on je prosvjetljuje slikom i tumači na svoj način. Dobar ilustrator ne zatvara granice interpretacijama. Naprotiv, njegov doživljaj teksta otvoreno je likovno djelo, slika koja pojačava ugođaj teksta. Oblikovanje ili dizajn slikovnica za najmlađu dob rukovodi se i činjenicom da su dječje slikovnice i njihovi prvi udžbenici. Ilustrator mami čitatelja da vidi i čita između redaka, da asocira povrh sugeriranih predodžbi drukčije i nove slike.

Vrednovanje slikovnice prvenstveno je vrednovanje ilustracije, a to je isto što i vrednovanje svake druge likovne vrste (Hlevnjak, 2000).

Najopćenitije tumačenje slikovnice jest da je ona knjiga za djecu koja se sastoji pretežno od crteža ili slika (Martinović, Stričević 2011).

Prema Martinović (2011) najcjelovitije tumačenje slikovnice donose B. Majhnut i D. Zalar (2008), iako ju i oni definiraju prema samo jednom segmentu – funkcionalnosti, te navode: „Slikovnica je prva knjiga u životu djeteta, prijelaz od situacijskog konteksta na kontekst simbola. Svrha joj je da pomaže djetetu otkriti svijet i medij pisane riječi; razvija spoznajni svijet djeteta; izaziva emocije; razvija

govor i bogati fond riječi; zadovoljava potrebu za novim.“ (Martinović, I., 2011, str. 71)

Slikovnica je u načelu kratka, tematski može biti vrlo raznolika, a po doživljaju i namjeni je umjetnička ili poučna. Poučne ili informativne slikovnice pomažu djeci u upoznavanju okoline, životinjskoga ili biljnoga svijeta, različitih ljudskih djelatnosti, svega onoga što se obuhvaća predmetom upoznavanja prirode i društva, a mogu uvoditi i u pojedine predmete kao što je matematika, kemija, vjeronauk i sl. Umjetnička slikovnica teži doživljaju svijeta, uspostavljanju unutarnjega odnosa između čitatelja-gledatelja i svijeta, baš kao priča, pjesma ili koje drugo književno djelo (Crnković, Težak, 2001).

Slikovnice nisu samo knjige, one stvaraju uspomene koje se pamte cijeli život. U početku se djeca s njima igraju, a poslije pomoću njih uče, razvijaju se i odrastaju. One su neraskidiv spoj slika i teksta upotpunjene dječjom maštom.

2.2. Utjecaj i uloga slikovnice na razvoj djeteta

Istraživanja i praktična iskustva pokazala su da čitanje slikovnica djeci od najranije dobi iznimno poticajno djeluje na djetetov kognitivni i socijalno-emocionalni razvoj. Dok odrasli čitaju djeci, između njih se stvara i gradi posebna veza uzajamnosti i bliskosti. Sigurnost, pažnja, ljubav, prihvaćanje i uvažavanje samo su neke od potreba koje dijete zadovoljava zajedničkim čitanjem slikovnice. Dijete putem čitanja upoznaje različite osjećaje, povezuje događaje sa psihološkim stanjem lika, a samim time širi spoznaje o unutrašnjem životu drugih ljudi te spoznaje kako su osjećaji prirodna reakcija na vanjske situacije (Vizek Vidović i Hrabar, 1999).

Slikovnice pomažu djeci otkriti svijet i medij pisane riječi. (Zalar, 2009) Slikovnice zadovoljavaju djetetove potrebe za nečim novim. Osim što razvija nove osjećaje, djeca bogate svoj rječnik i razvijaju govor.

„Važnost koju knjiga ima u različitim segmentima života pojedinca neupitna je, a posebnu važnu ulogu ona ima u razvoju pismenosti. Svijest o toj činjenici vodi prema odgovornosti koju odrasli pojedinci imaju u odnosu na načine, sredstva i vrijeme u kojem dijete uvode u svijet pismenosti. Nužno je da dijete u doticaj s pismenošću dođe mnogo ranije nego što je spremno samostalno čitati i pisati. Iako dijete prvu pisanu riječ možda susreće na kutiji od igračke, nekom odjevnom

predmetu, natpisu na svjetlećoj reklami ili drugdje, slikovnica je, ako ne prvi, onda zasigurno najbogatiji izvor pisane riječi s kojom se dijete može susresti u ranom djetinjstvu.“ (Martinović, Stričević, 2011, str. 39)

„Svrha je slikovnice pomoći djetetu otkriti svijet i medij pisane riječi; razvija spoznajni svijet djeteta; izaziva emocije; razvija govor i bogati fond riječi; zadovoljava potrebu za novim. Pokazuje odnose u ljudskoj okolini, pomaže sposobnosti pamćenja i zapamćivanja logičkih odnosa. Predočuje pojave koje dijete ne susreće, tehnička dostignuća, prometna sredstva. Navikava na uporabu knjige, razvija potrebu za njom, pruža djeci da vide očima umjetnika.“ (Zalar i sur., 2009, str. 5)

Čitaj mi (na adresi <http://www.citajmi.info/slikovnica/>, 2017) ističe se:

slikovnica dijete uči o svijetu, odgaja ga i pomaže mu savladati poteškoće s kojima se susreće, pruža djetetu osnovne spoznaje o svijetu koji ga okružuje, omogućuje mu razvijati mišljenje – analizu, sintezu, usporedbu, uopćavanje, pomaže razumjeti uzročno-posljedične veze među stvarima i pojavama, uvelike podupire razvoj govora. Kod djeteta razvija književno-umjetnički ukus, bogati njegov rječnik, djeluje na njegove osjećaje, utječe na njegov stav i zanimanje za knjigu te pomaže razvijanju ljubavi prema čitanju iz užitka. Pomaže djetetu u rješavanju problemskih situacija. Njen sadržaj može se vezati uz djetetove osjećaje, zdravlje, higijenske navike, osobine njegove ličnosti, ponašanje, odnose u obitelji i društvu.

Slikovnica doprinosi razvoju empatije i sposobnosti razumijevanja drugih ljudi. Pomaže u poboljšanju pamćenja i održavanju koncentracije. U slikovnicama djeca pronalaze nadahnuće, inspiraciju, i motivaciju, likovi im postaju uzor a mašta dozvoljava putovanje kroz vrijeme i doživljaj različitih mjesta, događaja i ljudi.

Slikovnica bi prema Zalar (2008) trebala biti svakodnevni dio djetetova života, kockica poveznica, tješiteljica i hrabrilica. „Djeca predškolskoga uzrasta pa sve negdje do osme, odnosno desete godine starosti, spoznaju svijet preko simboličkih radnji, a svoje dojmove, spoznaje i okoliš prerađuju uz pomoć priča. Ona u pričama dobivaju materijal za obogaćivanje i građenje unutarnjega svijeta predodžbi, a kad sama pričaju, taj unutarnji svijet mogu okrenuti prema van i podijeliti ga s drugima.“ (Velički, 2014, str. 38)

2.3. Funkcija slikovnica

Čačko (2000) navodi pet funkcija slikovnica: informacijsko-odgojna funkcija, spoznajna funkcija, iskustvena funkcija, estetska funkcija i zabavna funkcija.

a) Informacijsko odgojna funkcija

Dijete uz pomoć slikovnice dobiva odgovore na mnogobrojna pitanja koja si sama postavlja ili se njima obraća roditeljima. Kako razumijeti odnose među stvarima i pojavama, veze, promjene na kvalificiran i lakši način djeci se objašnjavaju pomoću slikovnica. Djeca postupno uče da su knjige izvor znanja, a pomoću slikovnice razvijaju mišljenja (analizu, sintezu, usporedbu, apstrakciju).

b) Spoznajna funkcija

Dijete preko slikovnice provjerava svoje znanje i spoznaje o stvarima, odnosima i pojavama, te na taj način dobiva sigurnost da su njegovi stavovi ispravni i istiniti.

c) Iskustvena funkcija

Ta funkcija odnosi se na socijalizaciju djeteta, na njegovo oblikovanje kao punopravnog člana ljudske zajednice i njegovom razvoju u ljudsko biće. Kroz slikovnicu dijete upoznaje okruženje u kojem ne raste, razmjenjuje znanja i iskustva.

d) Estetska funkcija

U slikovnici veliku ulogu igra njezina estetska funkcija. Razvija u djetetu osjećaj za lijepim, oku privlačnim, umjetnost, djeluje na njegovu pamet i ne ostavlja ga hladna prema svijetu. Često su jedini i najvažniji poticaj interesa za knjigu upravo ljepota likovnih i grafičkih komponenti koje bude želju za uzimanjem knjige u ruke. A to utječe na ukus djeteta.

e) Zabavna funkcija

Zabavna funkcija slikovnice nije ništa manje važna od ostalih, uloga slikovnice je igra. Dijete upija znanje kroz igru, a trenutci provedeni uz knjigu ne smiju biti dosadni, monotoni i odbojni.

2.4. Kvalitetna slikovnica

Na tržištu je obilje knjiga za djecu i slikovnica, a roditelji su često u nedoumici što od toga izabrati. Slikovnice su danas vrlo dostupne i ima ih svuda: na benzinskim crpkama, samoposlužnim trgovinama, knjižarama, kioscima, štandovima... One se bitno razlikuju u cijeni i u kakvoći. Česta je pojava kiča među slikovnicama a to su jeftino dopadljive slikovnice bez prave estetske vrijednosti. Takve slikovnice nikako nisu dobro štivo, ni za čitanje djeci ni za gledanje slika. Najčešće im je autor nepoznat, naveden autor teksta i slika. Likovi su već zbog ponavljanja postali prepoznatljive šablone, slike su nemaštovite, sladunjave i stereotipne. Tekstovi u njima su djetinjasti, jezično loši i često besmisleni (Čudina-Obradović,1995).

Prema autorici Čudini-Obradović (1995) kvalitetne slikovnice su one čiji je tekst napisao pisac za djecu, a slike ilustrirao slikar. One se lako prepoznaju po maštovitom i bogatom likovnom sadržaju koji uvlači dijete u novi svijet i sili ga na otkrivanje novih likovnih doživljaja. Jezik takvih slikovnica je lijep i dobar, daje jednostavnu i kratku poruku, smisao i zaključak. Na estetski, misaoni i govorni razvoj djeteta djelovat će pozitivno samo dobra, umjetnički napisana i oblikovana slikovnica.

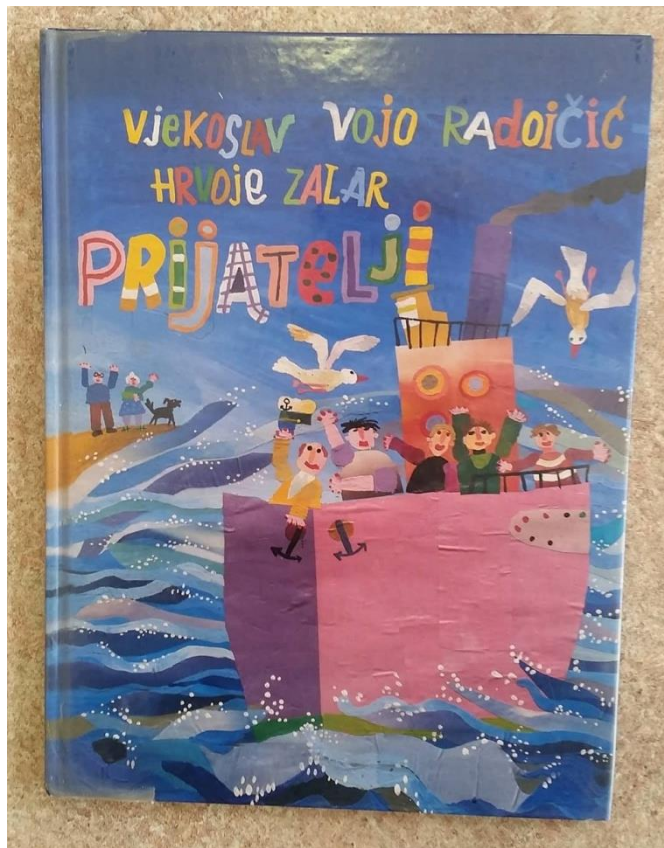
Bitan je kvalitetan odabir slikovnica jer one kod djece stvaraju interes za čitanjem, istraživanjem, slušanjem pročitanooga i daljnjim aktivnostima vezanim uz određenu slikovnicu. Neki roditelji nemaju priliku kupiti ili posuditi kvalitetne slikovnice, a neki ne znaju koliko su slikovnice važne u djetetovom razvoju. U knjižnicama su ponuđene kvalitetne i pomno odabrane slikovnice koje roditelji mogu posuditi ili se doći informirati pa kupiti takve. Slikovnice ne samo da popravljaju kišne dane, uspavljaju djecu, nego grade njihov ukus za estetsko, za lijepo. Roditelji najbolje poznaju svoju djecu i bitno je da im odaberu slikovnice koje će ih zanimati, poticati, zabavljati i graditi njihove ličnosti i uvesti ih u svijet mašte, književnosti, umjetnosti i fikcije.

Autorice Vizek Vidović i Hrabar (1999) navode da od rođenja do druge godine života za djecu treba izabrati slikovnice s jasnim, šarenim ilustracijama, malo teksta, kratkim tekstom brojalica te ponavljanjem riječi. Knjige koje su izrađene od mekih, trajnih materijala koji se mogu savijati i koji se teško trgaju pogodne su za djecu rane dobi. U trećoj i četvrtoj godini djecu počinju zanimati priče o ljudima, životinjama te

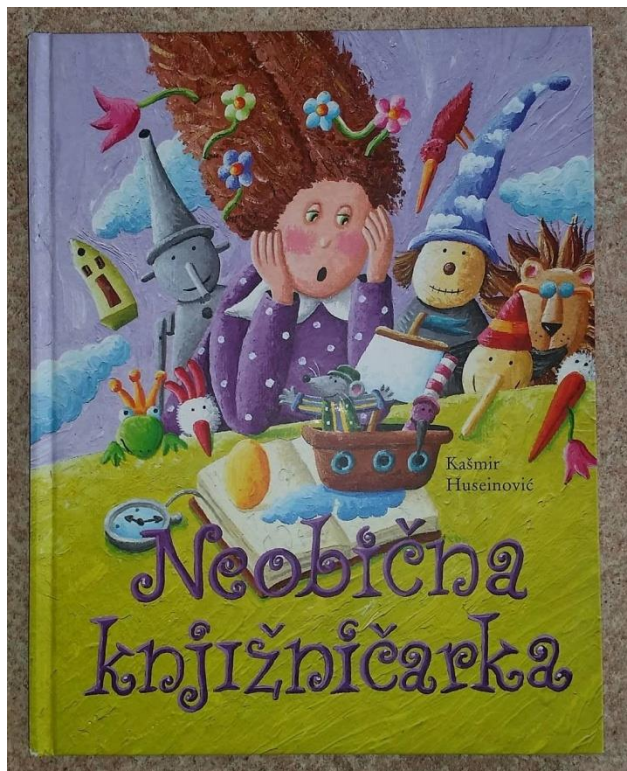
svakodnevnim događajima i aktivnostima. U toj dobi pogodne su priče s jednostavnim zapletima kako bi djeca mogla predviđati što će se dogoditi, dok u klasičnim bajkama uživaju te vole opasne situacije sa sretnim završetkom. Djeca u toj dobi vole komične elemente u priči te ponekad i sama izmišljaju nove dramatične i šaljive zaplete ili sama završavaju priču. U petoj i šestoj godini raspon pažnje je znatno širi pa se djeca mogu usredotočiti na različite književne žanrove, iako su slike i dalje važne te pomažu djeci da bolje prate složenije zaplete i nastale situacije.

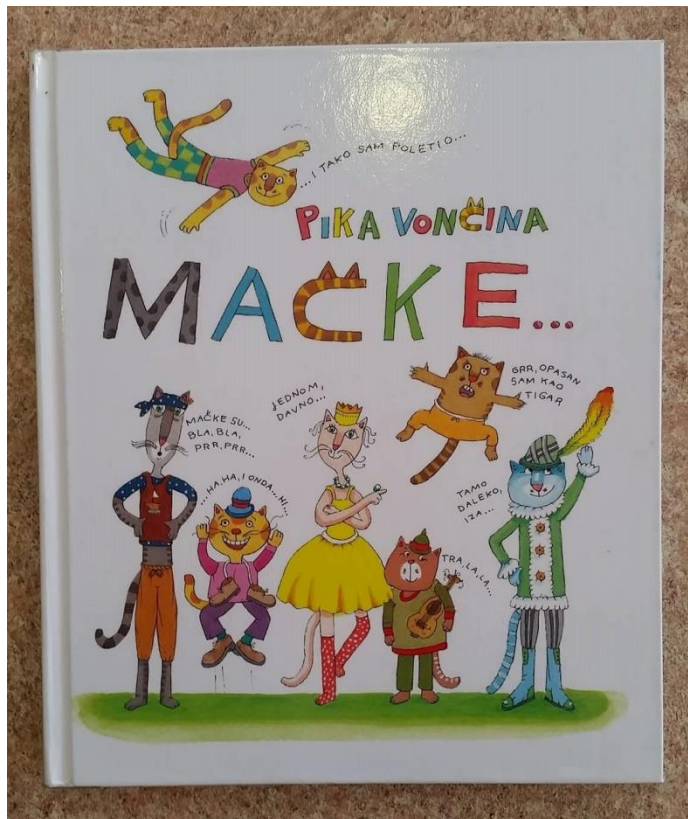
Slika 1. Naslovnica slikovnice Kako živi Antuntun

Slika 2 . Naslovnica slikovnice *Prijetelji*

Slika 3 . Naslovnica slikovnice *Neobična knjižničarka*

Slika 4. Naslovnica slikovnice Mačke

Slika 5. Naslovnica slikovnice Pliva patka

„Na žalost, slikovnica nije samo dragocjena knjiga, nego i roba, a kao roba podliježe zakonima tržišta. Ako nije razvijen ukus kupaca - u ovom slučaju roditelja - ako on traži jarke, kričave boje, dezenom i krojem lijepo obučene životinje, limunadno slatkaste, »srce drapateljne« priče – šund i kič caruju.“ (Diklić i sur., 1996, str. 343)

Slikovnica je sigurna za djetetovo zdravlje ako kod njezine izrade nisu korištene otrovne i nepostojane boje, nema oštre uglove ili rubove. Slikovnica je kvalitetna ukoliko odgovara pedagoškim i estetskim kriterijima na koje utječe tekst, ilustracije, oprema i njihova usklađenost. Ilustracije trebaju biti skladnih boja i estetski vrijedne, realne kad pojašnjavaju pojmove, a maštovite kad obogaćuju doživljaj. Tekst u slikovnici mora biti jasan, smislen, zanimljiv, pisan u duhu hrvatskoga jezika ukoliko se radi o prijevodu, gramatički i pravopisno točan. Slova u slikovnici moraju biti dovoljno velika, po mogućnosti velika tiskana u pojmovnim slikovnicama jer će dijete sliku percipirati zajedno s tekстом. Kvalitetna slikovnica je ona koja je potpisana od strane autora, a ilustrirao ju je slikar. Ukoliko je anonimna, u njezino je podrijetlo i kvalitetu potrebno sumnjati. Kvalitetna slikovnica je ona koja je u skladu s razvojem, sposobnostima, znanjima, interesima i potrebama upravo djeteta kojemu se daje u ruke ili mu je se čita. (Čitaj mi na adresi <http://www.citajmi.info/slikovnica/>, rujan 2017)

3. GOVOR

Govor je sposobnost i djelatnost izricanja misli i osjećaja pomoću artikuliranih glasova i riječi. Neraskidivo je povezan s jezikom i mišljenjem. Govor je ostvarivanje, fiziološka, fonetska i sluhovna pojava koja služi za sporazumijevanje među ljudima.

„Govor je temelj ljudske komunikacije i značajan je za cjelokupan djetetov razvoj. Već prva izgovorena riječ predstavlja veliku radost.“ (Velički, Katarinčić, 2014, str. 8) Svjedoci smo vremena u kojem se u obitelji sve manje čita, razgovara i pripovijeda. Osim toga, s obzirom na odnos vremena provedenoga u vrtiću i kod kuće, zadaća je vrtića kao odgojno–obrazovne ustanove osigurati djetetu i taj aspekt poticajnoga okruženja i stjecanje kompleksnih govornih i jezičnih iskustava, kako bi na temelju njih dijete sukonstruiralo i konstruiralo vlastitu stvarnost. Govor je dio kulture i razvija se, dakle, ne samo govoreći, već i slušajući te, u suodnosu s drugim sudionicima, u kvalitetnom socijalnom okruženju. Odgojitelj djetetu omogućuje

poticajno okruženje za sve aspekte njegova razvoja pa i za govor. Da bi okruženje za govor bilo poticajno, osim „prostora za govor“, dakle, omogućavanja djetetu da govori u malim skupinama, u paru, ali i pred cijelom skupinom, potrebno je također djecu okružiti i kvalitetnim (jezičnim) sadržajima te im omogućiti da slušaju, odnosno čuju kvalitetan, posredovani govor. Dijete u svojem iskustvu ne posjeduje takve sadržaje, naravno, ako ih prije nije čulo te se oni također mogu smatrati poticajnim okruženjem ako na „okruženje“ ne gledamo samo kao na materijalni kontekst, ističe Velički (2009).

Nadalje, Velički (2009) naglašava kako je dobro pitati se uči li dijete zaista govoriti samo govoreći ili su mu potrebni poticaji. Taj poticaj može biti dobar govorni uzor i kvalitetna govorna okolina te prostor za govor koji se odlikuje različitim aspektima. Da bi govor bio ostvaren u načelu, (ako nije monološki) mora biti upućen nekome i od nekoga prihvaćen i kao takav prepoznat. Štoviše, poruka mora biti očitana i vraćena. Kod usvajanja govora u dječjoj dobi izuzetno je jaka socijalna povratna informacija koja je takva da dijete izgovara rečenice i gleda kako će na njih okolina reagirati, hoće li ih vratiti kako bi ih popravilo ili će ih prihvatiti. Na točno ovakav način djeca uče govoriti - govoreći, ali i slušajući. U cijelom predškolskom odgoju vanjska povratna informacija znatno je jača od unutarnje. Dijete rječnik bogati na različite načine - stvaranjem vlastitih jezičnih konstrukcija, oponašanjem govora okoline, odnosno na temelju iskustva i urođenih procesnih mehanizama za stvaranje govora.

„Određeno iskustvo, poticaj okoline i oponašanje nužan su preduvjet za razvoj govora, kao što je to i kvalitetno razvijena urođena sposobnost za govor na temelju koje će se razvijati govorne sposobnosti.“ (Apel, Masterson, 2004, prema Velički, 2009, str. 83)

Ako želimo da dijete kreativno djeluje u govoru i bude sposobno za izražavanje, onda mu trebamo pružiti mogućnost slušanja različitih kvaliteta govora i njegov dublji smisao, a na temelju toga dijete stječe percepciju i stvara poveznicu. Takvo iskustvo dijete stječe slušanjem priča, bajki i poezije, a zatim i kreativnim jezičnim igrama u kojima u jednom aspektu smislenost može izraziti (Velički, 2009).

Govorni uzor je jedna od najvažnijih komponenti, djeca u roditeljima i odgojiteljima traže model. Moramo biti svjesni da nas djeca oponašaju i pripaziti na pravilno

izražavanje te poštivati vrednote govorenoga jezika. Slikovnice, brojalice, pjesme za djecu, jezične igre, malešnice pomažu u govornom razvoju . Dijete moramo poticati na razvoj govora bez pretjerivanja, razumno, sa znanjem i kroz igru.

3.1. Razvoj govora

Prema autorici Posokhovej (1999) razvoj dječjeg govora je vrlo suptilan i složen proces, koji se odvija pod utjecajem velikog broja različitih čimbenika. Govor je jedan od socijalnih fenomena i njegov je razvoj moguć isključivo u uvjetima ljudskog okruženja. Djetetu je najbliže i najprirodnije okruženje njegova obitelj i upravo obitelj ima najveću i najvažniju ulogu u procesu dječjeg razvoja, uključujući i razvoj govora.

3.2. Razvoj govora od prve do šeste godine

„Tijekom prve godine života posebno se intenzivno razvija intonacijski element govora u povezanosti s emocijama, gestama i mimikom. Priprema se glasovna baza govora i razumijevanja. Na temelju toga pojavljuju se prve smislene riječi.“ (Posokhova, 1999, str. 20)

U knjizi autorice Posokhove (1999) nalazimo podatak da normalno dijete u dobi od jedne godine vlada s nekolicinom riječi, dvogodišnje s 200-300 riječi, trogodišnje s 1500-2000 riječi. Iz čega zaključujemo da se bogatstvo dječjeg rječnika intenzivno razvija.

„U drugoj godini, osobito u prvoj polovici (12-18 mjeseci), govor se sastoji od pojedinih riječi (imenica i glagola) koje je dijete usvojilo iz govora odraslih ili stvorilo samo. U posljednjoj polovici druge godine dijete počinje spontano povezivati dvije riječi i stvarati svoje prve rečenice.“ (Posokhova, 1999, str. 21) Dijete od dvije godine mnogo više razumije nego što može reći. Većinu glasova još nejasno izgovara (Posokhova, 1999).

„U dobi od 2. do 6. godine izgovor glasova postaje razumljiv i jasan, rječnik se veoma obogaćuje i govor postaje gramatički ispravan. Od 2,5. do 3. godine dijete dobro razumije kratke priče i bajke. Od 4. do 6. godine razumije složene proširene rečenice, usvojilo je značenje većine gramatičkih kategorija pa ih uporablja i u vlastitom govoru.“ (Posokhova, 1999, str. 21 i 22)

Starije predškolsko dijete uspješno vlada govornim sporazumijevanjem sa svojom okolinom, razvoj govora se i dalje nastavlja i napreduje. Aktivno se bogati rječnik novim riječima, usvajaju se složenije gramatičke strukture (Posokhova, 1999).

3.4. Razdoblja govora kod djece predškolske dobi

Poznavanje faza govornoga razvoja jako je važno kako bi se dječji govor razumijevao i mogao poticati.

„Djetetov govor treba pravovremeno i primjereno poticati pa se djetetu treba obraćati ispravno govoreći. Pogrešno je ispravljati ga i inzistirati da papagajski ponavlja riječi, fraze i rečenice. Ako smo mu dobar govorni model, dijete će samo, kada bude spremno, početi oponašati, upotrebljavati ispravne ili nove riječi.“ (preuzeto na adresi <http://www.ententini.hr/images/govorno%20jezicne%20teskoce.pdf>)

Govor možemo pratiti preko dva osnovna razdoblja, navodi Velički (2011) i govori da su to predverbalno i verbalno razdoblje. Ističe kako je predverbalno razdoblje od rođenja do prve smislene riječi, a po nekima čak i do prve rečenice. U tom razdoblju možemo razlikovati četiri faze. Naime, drugo razdoblje govora djece, kako je to već spomenuto, je verbalno razdoblje i ono se tiče razdoblja od prve smislene riječi odnosno rečenice do automatizacije govora.

4. ČITANJE

„U suvremenom svijetu čitanje je vještina koja je nužna za opstanak. Usvajanje vještine čitanja najvažniji je zadatak djeteta u početnom školovanju i svladavanje tog zadatka otvara mu put za gotovo sve kasnije učenje. Smisao čitanja je razumijevanje poruke koju je pisac ostavio u pisanom obliku koji su pisac i čitatelj poruke prihvatili kao zajednički.“ (Čudina-Obradović, 1995, str. 15)

4.1. Važnost čitanja

Važnost čitanja djeci rane i predškolske dobi je u tome što putem svakodnevnoga druženja s knjigom, slikovnicom dijete ima prilike da kroz aktivnosti kao što su zajedničko čitanje slikovnica s roditeljima, uživanje u slušanju priče, razgovor i rasprave o pročitanome tekstu i slikama razumije priče koje su mu ispričane, da zna

prepričati jednostavnu priču, shvaća kako pisani tekst ima poruku, zna kako se drži knjiga, okreću listovi, poznaje smjer teksta te smjer kretanja očima kod čitanja, prepoznaje sluhom pojedinačne glasove u riječi te zna rastaviti riječi na glasove i sastaviti glasove u riječi dok neka djeca znaju prepoznati slova abecede, napisati i pročitati svoje ime i prezime pa i samostalno pročitati jednostavnu slikovnicu (Čudina-Obradović, 1995).

Važno je da se djecu ne prisiljava na čitanje ako oni to ne žele. Čitanje, knjige i slikovnice im onda mogu postati tlaka a to nikako nikome nije u cilju. Uvijek treba u sve aktivnosti unijeti dozu zabave, opuštenosti, ugone, vedrine, sigurnosti, topline, bliskosti i dopustiti djeci da odaberu što ih zanima. Trebamo im ponuditi raznolikost materijala za čitanje i pisanje. Djeca će kroz zabavu i igru zavoljeti pisanu riječ.

Čitajući priče i slikovnice djecu upoznajemo s važnim komponentama pisanoga jezika. Čitajući omogućujemo djeci da se upoznaju i sprijatelje s knjigama i čitanjem i da u tome istinski uživaju. Omogućujemo im da spoznaju važnost pisane riječi i da im ona uvijek bude nadomak ruke, da shvaćaju vezu između glasova i slova te slova i riječi unutar smislene cjeline (Moomaw i Hieronymus, 2008).

Kada se djeca susreću s pisanom riječi preko natpisa u okolini ili slikovnica, ona počinju razvijati važne pojave pismenosti. Nauče da ono što je izrečeno može biti i napisano te da postoji propisan način na koji se nešto može napisati. Djeca mogu biti zbunjena ako im se kaže da napišu ono što su rekla ako ne razumiju vezu između izgovorenog i napisanog. Ako im damo mogućnost da mnogo puta izgovorenu riječ vide napisanu, ubrzo će shvatiti vezu između izgovorenih i napisanih riječi (Moomaw i Hieronymus, 2008).

Čitanje je vještina koja se treba usvojiti. Da bi djeca do faze da vole čitati roditelji im trebaju na vrijeme ukazati koliko je čitanje zabavno. Dok se djeci čita poželjna je ugodna, topla atmosfera u kojoj su djeca u blizini svojih roditelja koji im pružaju sigurnost kako bi čitanje bilo ugodan emocionalan doživljaj.

4.2. Poticajno čitanje djetetu

„Opisano zajedničko čitanje slikovnice razvija u djetetu ljubav prema knjizi i čitanju, ali i djetetove govorne sposobnosti. Govorne su sposobnosti nužan preduvjet čitačke sposobnosti i kasnijega napretka u školi. Mnogobrojna su istraživanja pokazala da

redovito čitanje djetetu od njegove druge godine poboljšava djetetov govorni razvoj.“ (Čudina-Obradović,1995, str.35)

Autorica Čudina-Obradović (1995) ističe kako nije učinkovito jednostavno čitanje u kojemu je roditelj samo čitač, a dijete u tom slučaju pasivni slušač. Oblik aktivnoga poučavanja koje se odvija na određeni način i mijenja tijekom vremena naziva se učinkovito zajedničko čitanje. Mala djeca isprva daju imena slikama koje vide i komentiraju pročitano, ali ne mogu prepričati sadržaj. Postupno se razvija njihov govor i mogu sve bolje prepričati događaj u priči.

Poticajno čitanje ima oblik razgovora u kojem se faze čitanja izmjenjuju s fazama razgovora o slikama o slikama i tekstu, a razgovor postaje sve složeniji i bogatiji naziva se poticajno čitanje (Čudina-Obradović,1995).

Načela poticajnoga čitanja djetetu:

1. Korisnije je za djecu aktivno sudjelovanje nego pasivno slušanje.
2. Govor roditelja mora sadržavati više od samog teksta. Roditelj mora potaknuti dječji govor i reagirati na njega objašnjenjem, proširenjem, davanjem primjera, ispravljanjem i pohvalom.
3. Zahtjevi za samostalnim govorom djeteta postepeno se povećavaju. Od djece se zahtjeva sve veća samostalnost i i sve složeniji oblici izražavanja (Čudina-Obradović, 1995).

Uloga roditelja ima veliku važnost, njihov način čitanja, komunikacija između roditelja i djeteta te je najbolje čitanje koje se odvija uz osjećaj povezanosti, topline i zajedničkoga uživanja u pričama.

4.3. Dijaloško čitanje slikovnice

Dijete i odrasla osoba čitaju slikovnice tako da dijete sjedi odraslome u krilu i da istodobno oboje gledaju slike i tekst. Odrasla osoba je unaprijed svojim ponašanjem, komentarima i vedrinom pripremila dijete na čitanje kao na veselu međusobnu komunikaciju o nečem zanimljivom i novom ili već znanom i poznato ugodnom. Slikovnica se čita nekoliko puta zaredom, odrasli ispravlja i ponavlja za djetetom

riječi koje je dijete usvojilo čitanjem i u svakodnevnim situacijama podsjeća dijete na razgovor o slikovnici i događajima u priči (Čudina-Obradović,1996).

4.3.1. Jednostavna razina dijaloškog čitanja

Autorica Čudina-Obradović (1999) objašnjava jednostavnu razinu dijaloškog čitanja kao oblik komunikacije koji je osobito poticajan za dijete. Uloga mu je postupno vođenje djeteta u sve složeniju uporabu riječi. Najvažnije u dijaloškom čitanju je shvaćanje i preuzimanje aktivne uloge odgajatelja i roditelja. Sljedeći oblici komunikacije osobno su bitni a to su:

1. Postavljanje poticajnih pitanja - djeci postavljamo pitanja koja počinju sa »što«, takva pitanja potiču dijete na samostalan govor. Treba izbjegavati pitanja koja traže odgovor sa »da« ili »ne« ili samo pokazivati slike.
2. Obogaćivanje odgovora – djetetov odgovor na pitanje valja obogatiti novim pitanjem.
3. Ponavljanje odgovora – kada dijete ispravno odgovori, njegov odgovor treba ponoviti kako bi dijete dobilo podatak da je ispravno odgovorilo i ohrabrenje.
4. Pomaganje – roditelj mora biti uzor dobrog odgovora i model, treba tražiti od djeteta da oponaša taj uzor.
5. Pohvala i hrabrenje – svi djetetovi komentari priče za vrijeme čitanja su dragocjeni jer su oblici samostalnog govornog ponašanja.
6. uvažavanje djetetova zanimanja – dobro je prihvatiti djetetovo usmjeravanje pozornosti na jedan dio slike i skretanje s glavne teme, jer privremena djetetova pozornost služi kao odličan temelj za produktivan razgovor.
7. Vedrina i šala – čitanje mora biti vedro i zabavno i odvijati se poput igre. Djecu se ne smije forsirati, treba biti strpljiv i pomoći im da zavole čitanje

4.3.2. Složenija razina dijaloškog čitanja

Složenija razina dijaloškog čitanja zahtijeva iskaz od nekoliko riječi i postupno samostalnog opisa slike i sadržaja priče, to je oblik u kojem se dijete govorno izražava duljim i složenijim konstrukcijama, a za to su potrebni sljedeći postupci:

1. Postavljanje pitanja slobodnoga odgovora – to je faza u kojoj je potrebno postavljati »šira« pitanja, primjerice: »Reci mi, o čemu se ovdje radi«, ili »Što je na ovoj stranici«. Dijete će na ta pitanja najprije dati siromašan odgovor, roditelj svaki odgovor pohvaljuje i odmah izriče primjerni odgovor ili djetetov odgovor bogati dodatnim pitanjima.
2. Proširenje djetetova izričaja – roditelj mora svaki djetetov izričaj ponoviti uz malo poboljšanje ili u malo složenijem obliku. Najbolje je proširenje koje dodaje sasvim malo novoga, tako da dijete može odmah oponašati takvo proširenje. Ako dijete kaže »Konj«, roditelj kaže »Da, to je konj«.
3. Šala i vedrina – i na složenijoj razini čitanje mora biti vedro i zabavno i odvijati se poput igre. Odrasli uvijek trebaju biti opušteni, vedri i pokazuju bezuvjetno prihvaćanje djeteta (Čudina-Obradović,1995).

5. AKTIVNOST- ČITANJE SLIKOVNICE : "Ljubav spašava živote"

Aktivnost koju sam pripremila bila je slikovnica „Ljubav spašava živote“, autora i ilustratora Svjetlana Junakovića (2007) u nakladništvu Algoritma, Zagreb. Slikovnica sadrži dvadeset i četiri stranice dimenzija 13x30 centimetara.

U predškolskoj skupini odradila sam aktivnost u kojoj mi je cilj bio dokazati kako kvalitetna slikovnica utječe na govor djece predškolske dobi. Različitim metodama i metodičkim pristupima pridonijela sam cijeloj aktivnosti.

Za glavni dio aktivnosti odabrala sam dijaloško čitanje slikovnice "Ljubav spašava živote" autora Svjetlana Junakovića.

U uvodnom dijelu, kako bih djecu motivirala odabrala sam društvenu igru *upecaj ribicu* i *memory* na kojem su slike različitih riba i pribora za pecanje. Uz igre smo i razgovarali jer mi je cilj djecu zainteresirati za glavni dio aktivnosti koji se odnosi na dijaloško čitanje slikovnice, upoznati ih sa slikovnicom, naslovom slikovnice autorom, likovima, temom. Djeca su izražavala svoje znanje i razumijevanje putem razmišljanja i govora. Prvo im je bilo neobično kako jedna slikovnica ima dva dijela i dvije priče. Objasnila sam im kako svaki događaj i razgovor svaka osoba doživi na svoj osoban način, pa je tako tata imao svoje viđenje odlaska na pecanje a Ela svoje.

U glavnom, tj. središnjem dijelu s djecom sam čitala slikovnicu. Djecu sam pozvala na tepih kako bih započela čitanje. Slikovnicu sam tijekom čitanja okrenula prema svima, objašnjavala, stvarala digresije i komentirala kako bi bolje shvatili pojedine stvari i pojmove te im na taj način još više približila temu. Objasnila sam im gdje se sve može pecati, kako je i to sport i da postoji sportski ribolov. Pričali smo o štapovima za pecanje, opremi i glistama koje se stavljaju na udicu i služe kao mamac. Postavljala sam im pitanja slobodnog odgovora, proširivala njihov izričaj, a čitanje nam je izgledalo poput igre. Atmosfera je bila ugodna, opuštajuća i zabavana. Djecu je posebno nasmijalo kako Ela nekad kaže pacanje a nekad pecanje. Nekoliko djevojčica je znalo što je struna (flaks) i ispričale nam kako su nizale perlice na strunu i radile narukvice. Slikovnica im je bila toliko zanimljiva da smo ju prije razgovora pročitali još jednom. Kada smo razgovarali o pročitanome, djeca su iznosila svoje ideje, doživljaje i komentare. Jedna djevojčica je komentirala kako je i ona prije govorila sa sobom dok je bila mala, ali sad je velika pa govori sa sobom. Nakon razgovora djeca su po centrima birala što žele raditi, izmjenjivala su svoje ideje i informacije. Neki su bolje upoznati sa pecanjem, ribama, odlascima na izlete pa su to objašnjavala ostaloj djeci. Najzanimljivi centar bio im je istraživački gdje smo proučavali ribu kupljenu u ribarnici. Svi su dodirivali riblje ljuske, peraje, pričali smo kako su ribe zdrave i djeca su mi rekla na koji način vole jesti ribu i da im je posebno ukusna riblja juha. Svi su poželjeli ići na pecanje, samo je jedan dječak iz grupe već bio na pecanju sa svojim djedom pa nam je opisao kako mu je bilo.

Posebnu važnost osim na složeniju razinu dijaloškoga čitanja usmjerila bih i na kvalitetne ilustracije i neobičnost ove slikovnice, a to je način na koji je napravljena. Pisana je u dva dijela, u jednom tatino viđenje odlaska na pacanje, a u drugom djevojčičino, tj. dvije priče o istoj stvari iz dva različita kuta gledanja. A u svemu tome ljubav je ta koja spašava živote. Slikovnica ima paralelnu priču, a tako se i čita te je namijenjena djeci starijega uzrasta.

Djeci se posebno svidjela djevojčica Ela i njezin pas Irk te sva oprema za ribolov, Elina posebna oprema za ribolov i sama struktura slikovnice. Oni koji nisu bili upoznati s priborom za ribolov naučili su neke nove riječi i poželjeli pecati. Svi su rekli kako još nisu vidjeli takvu slikovnicu koja ima dvije priče u jednoj. Odabrala sam ovu slikovnicu jer mi je osobno jedna od najdražih i najzanimljivijih slikovnica na koju sam naišla za vrijeme svog studiranja. Također sam poput Ele kao mala išla

na pecanje sa svojim tatom, a iz osobnog iskustva sam djeci ispričala kako je pecanje jako zabavno. Posebno me je zaintrigirala njena struktura, te dvije priče o istoj stvari iz dva različita kuta gledanja koje su obogaćene i upotpunjene prekrasnim ilustracijama. Slikovnica je djeci važna zbog mogućnosti praćenja dvije različite fabule, isprpletene smijehom, šalom, veseljem i radošću koje povezuje ljubav. Djeca su s veseljem prihvatila idejni sloj teksta i uspoređivala su što kaže tata a što Ela. Slikovnica nam je još jednom potvrdila da nema veće ljubavi od roditeljske koja je i ovaj put prevladala i zahvaljujući njoj su spašeni životi riba, koje ipak više vole da ih se ne lovi.

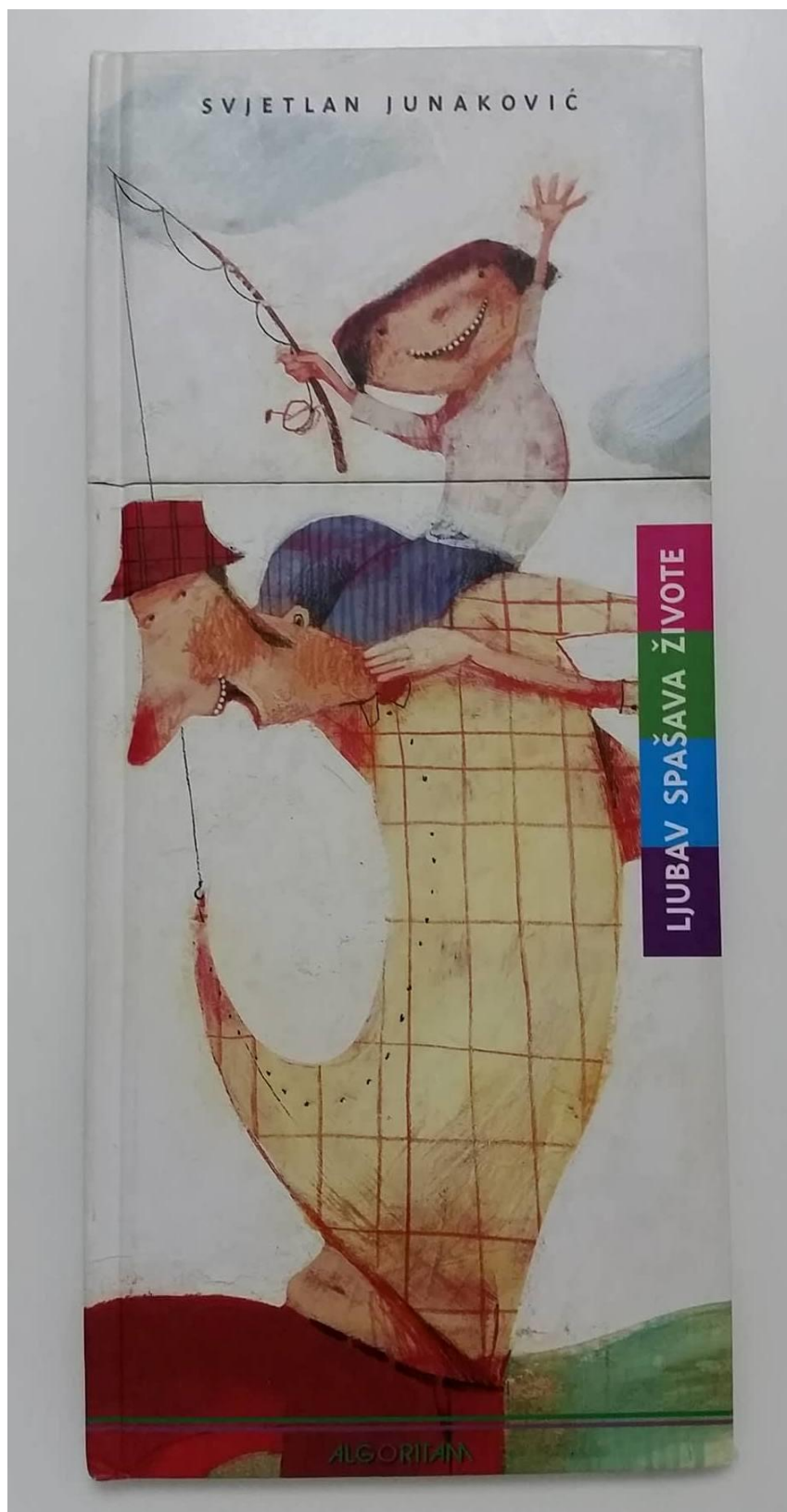

Slika 9., 10. Fotografija djece predškolske dobi nakon dijaloškoga čitanja slikovnice

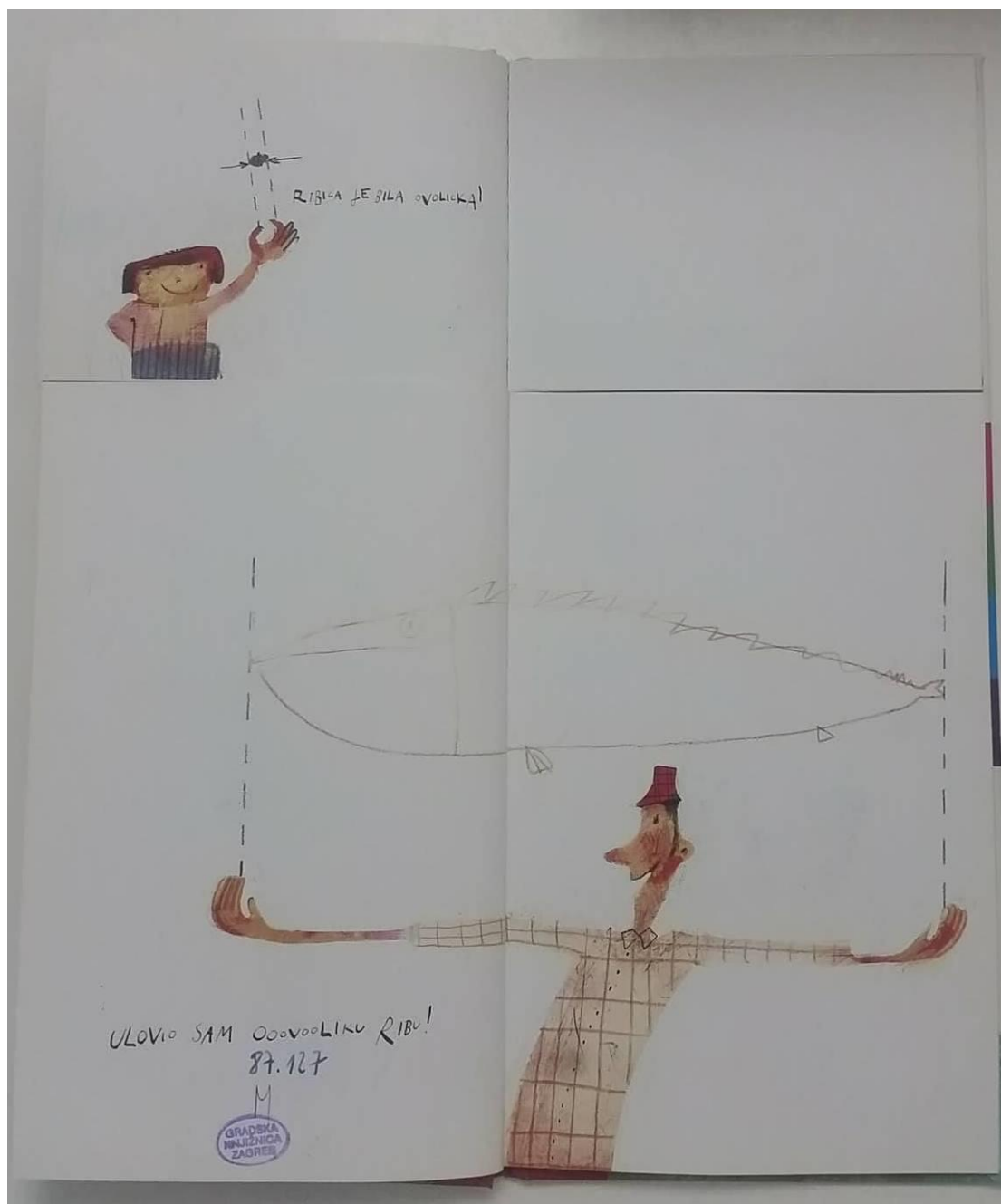
5.1. Opis slikovnice - "Ljubav spašava živote"

Autorska i ilustratorska slikovnica Svjetlana Junakovića pisana je u dva dijela. U donjem, većem dijelu tata priča priču o svojoj Eli, ribičiji, njenim nestašlucima i zaključuje kako je Ela zvrk koji se mora dobro čuvati. Ipak, priznaje kako je s njom zabavnije nego sa štapovima za pecanje. U gornjem manjem dijelu Ela priča kako ide s tatom na pecanje, kako ga uveseljava i uči kako da se tata, koji puno radi, zabavi. U pravu su i otac i kći. Ljubav uistinu spašava život.

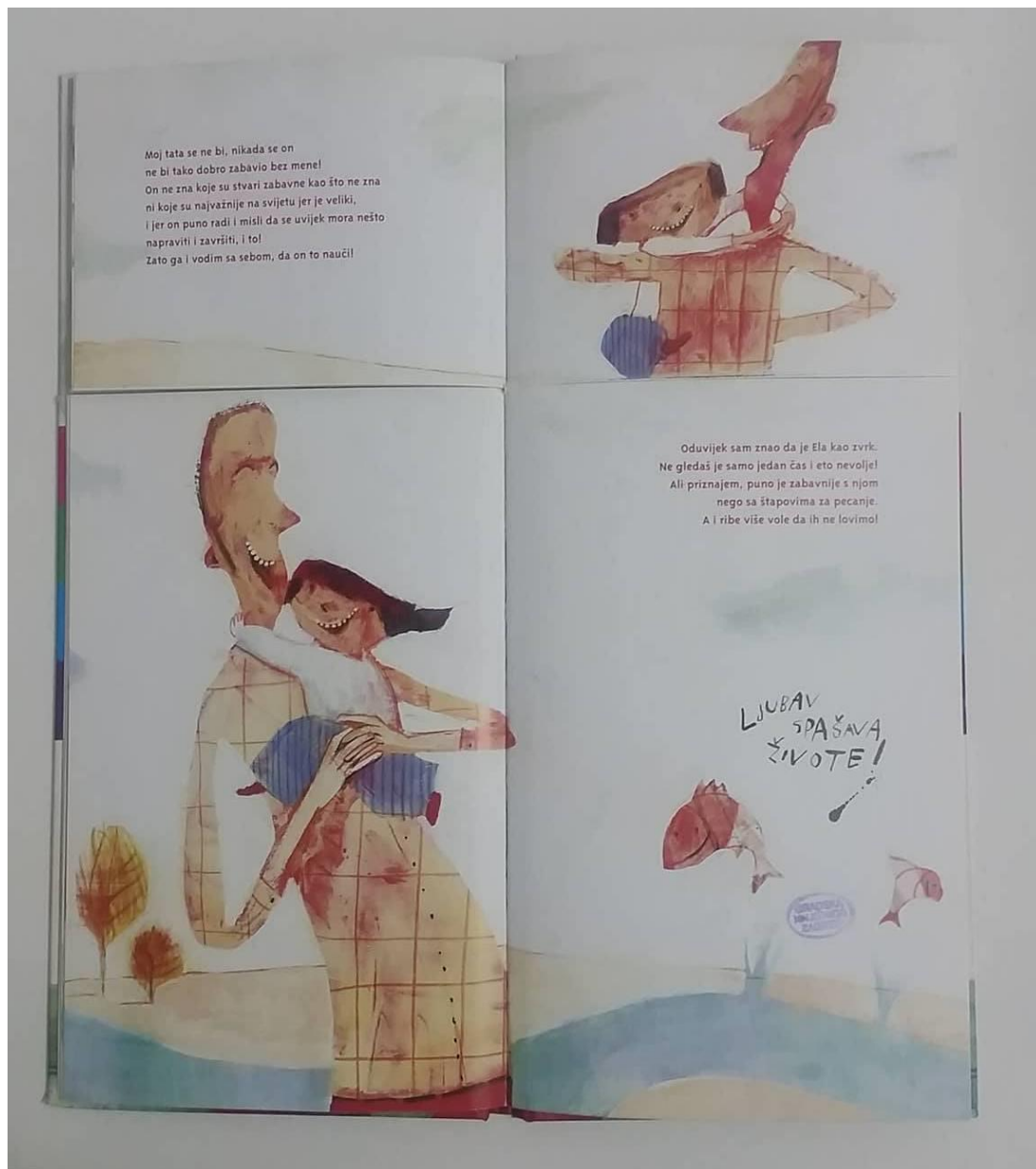
Svjetlan Junaković (1961.) diplomirao je kiparstvo 1985. godine na Akademiji lijepih umjetnosti Brera u Milanu (Accademia di Belle Arti di Brera). Za djecu je objavio više autorskih slikovnica u dvadesetak zemalja svijeta, a u Italiji se uz ilustriranje bavi i pedagoškim radom. Uz ilustraciju bavi se slikarstvom i kiparstvom te posebno crtežom. Pet puta je sudjelovao na svjetskoj izložbi dječjih ilustracija u Bologni te dva puta na Bijenalu u Bratislavi. Ilustracije su mu uvrštene na izložbu Deset europskih ilustratora u Japanu. Svjetlan Junaković višestruki je dobitnik brojnih nagrada kao što su nagrada "Ivana Brlić-Mažuranić", nagrada "Grigor Vitez", na Bijenalu u Bratislavi 2001. godine nagrađen je zlatnom plaketom za knjigu *Mit Pauken und Trompeten*, a nagrađen je i na Trijenalu hrvatskog crteža 2002. godine.

Slika 6. Naslovnica slikovnice *Ljubav spašava živote*

Slika 7. Prikaz ilustracije iz slikovnice *Ljubav spašava živote*

Slika 8. Prikaz ilustracije iz slikovnice *Ljubav spašava živote*

6. ZAKLJUČAK

„Oni su mali, ali su veliki, odnosno, hoću reći, nisu više mali, ali su dosta veliki da ne budu mali“ legendarnom rečenicom redatelja Hrvoja Hitreca opisala bih svu djecu predškolske dobi. Temeljem literature i aktivnosti koje sam provela u vrtiću možemo zaključiti da je govor neophodan za sporazumijevanje i razmjenu informacija, te da od njega sve kreće, slušanje, čitanje i pisanje. Za djecu svih uzrasta a posebno za djecu predškolske dobi bitno je kakav im je govorni uzor jer je to njihov model. Roditelji imaju veliku ulogu u razvoju govora i čitanju slikovnica svojoj djeci. Treba poštivati vrednote govorenoga jezika i paziti na intonaciju, naglaske, stanke, intenzitet, ton; i tempo izgovaranja riječi. Uloga slikovnice u razvoju dječjeg govora predškolske dobi je poticanje govornih vještina, obogaćivanje fonda riječi, učenje novih činjenica i pojmova. Kvalitetna slikovnica je uvijek dobar i koristan poticaj za govorni uzor. Uloga dijaloškog čitanja osim poticanja govora je razgovor o naslovu priče, naslovnoj i ostalim ilustracijam. Pitanja o mogućem sadržaju i likovima poticajno djeluje na zanimanje, motivaciju za čitanje knjiga. Razgovor prije, za vrijeme i nakon čitanja slikovnice/ priče s porukom koristan je način razrješavanja moralnih dvojbi i usvajanja plemenitog i moralnog ponašanja. (Čudina-Obradović, 1999.) Čitajući se razvija pamćenje, potiču misaone operacije predviđanja, zaključivanja i uviđanja uzročno posljedičnih veza. Slikovnica predstavlja udžbenik u predškolskoj dobi, djeci otvara prozor u svijet pisane riječi, pomaže pri izgradnji osobnosti, i najvažnije ne servira gotovu sliku kao gledanje televizora. Uvijek ilustracije i tekst ostavljaju dovoljno prostora za one neizrečeno, za mišljenje, maštanje i vjerovanje. U predškolskom razdoblju posebnu pažnju treba obratiti pri odabiru slikovnica i uzeti u obzir da je svako dijete individua za sebe, treba poštivati odabir djeteta i potaknuti ga da prije u ruke uzme kvalitetnu, poučnu, pomno osmišljenu slikovnicu nego da igra virtualne igrice. Djeci treba čitati od njihove najranije dobi, dati im priliku da upoznaju i zavole knjige jer ako ih zavole i budu uživali u čitanju grade im se dobri temelji za daljnji život.

Zaključujemo da je danas slikovnica nezaobilazni medij u odrastanju djeteta (Majhut, 2013).

LITERATURA:

1. Crnković, M., Težak, D. (2001.) Povijest hrvatske dječje književnosti od početaka do 1955.godine. Zagreb: Znanje.
2. Čačko, P. (2000). Slikovnica, njezina definicija i funkcija. U R. Javor, Kakava je knjiga slikovnica. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba
3. Čudina-Obradović, M. (1995). Igrom do čitanja: Igre i aktivnosti za razvijanje vještina čitanja u djece od 3. do 10. godine. Zagreb: Školska knjiga
4. Diklić, Z., Težak, D., Zalar, I. (1996). Slikovnica. U Primjeri iz dječje književnosti, (str. 343-348). Zagreb: Divič
5. Hlevnjak, B. (2000). Slikovnica, njezina definicija i funkcija. U R. Javor, Kakava je knjiga slikovnica. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba
6. Majhut, B. (2013). Počeci hrvatske slikovnice. Dijete, vrtić, obitelj: časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima, (71: str. 20-22).
7. Martinović, I., Stričević, I. (2011). Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu. Libellarium: časopis za povijest i pisane riječi, knjige i baštinskih ustanova IV, 1 (str. 36-63).
8. Martinović, I., (2011.) Slikovnica kao poticajni materijal za leksički razvoj djece u trećoj godini života: Doktorska disertacija. Osijek: Filozofski fakultet
9. Moomaw, S., Hieronymus, B. (2008). Igre čitanja i pisanja: aktivnosti za razvoj predčitačkih vještina i početnog čitanja i pisanja u predškolskoj dobi i prvom razredu. Buševac: Ostvarenje
10. Pavličević-Franić, D. (2005). Komunikacijom do gramatike : razvoj komunikacijske kompetencije u ranome razdoblju usvajanja jezika . Zagreb : Alfa
11. Posokhova, I. (1999). Razvoj govora i prevencija govornih poremećaja u djece : priručnik za roditelje. Zagreb : Ostvarenje

12. Velički, V. (2009). Poticanje govora u kontekstu zadovoljenja dječjih potreba u suvremenom dječjem vrtiću. *METODIKA: časopis za teoriju i praksu metodika u predškolskom odgoju, školskoj i visokoškolskoj izobrazbi*, (10. str. 80 – 91).
13. Velički, V. i Katarinčić, I. (2014). *Stihovi u pokretu: Malešnice i igre prtima kao poticaj za razvoj govora*. Zagreb: Alfa d.d.
14. Velički, V. (2014). *Pričanje priča – stvaranje priča : Povratak izgubljenom govoru*. Zagreb: Alfa
15. Vizek Vidović, V., Hrabar, D. (1999). *Čitajmo djeci za laku noć: Priručnik za odgojitelje i roditelje djece predškolske dobi*. Zagreb: UISP.
16. Vodopija, I. (2003). „Dijete i predčitačko doba“. U: *Dijete i djetinjstvo, teorija i praksa predškolskoga odgoja*, ur. Stanislava Irović, Osijek: Visoka učiteljska škola u Osijeku, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, (str. 380-385).
17. Zalar, D., Boštjančić, M., Schlosser, V. (2008). *Slikovnica i dijete: Kričička i metodička bilježnica 1*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
18. Zalar, D., Kovač-Prugovečki, S., Zalar, Z. (2009). *Slikovnica i dijete: Kričička i metodička bilježnica 2*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.

Mrežna stranica:

1. <http://www.citajmi.info/slikovnica/> (rujan, 2017)
2. <http://www.ententini.hr/images/govorno%20jezicne%20teskoce.pdf> (rujan, 2017)

Fotografije:

1. Slika 1. Vitez, G., Torjanac, T. (2009). *Kako živi Antuntun*. Zagreb: Mozaik knjiga
2. Slika 2. Radoičić, V., Zalar, H. (2003). *Prijatelji*. Zagreb: Golden marketing

3. Slika 3. Huseinović, K., Petrlik Huseinović, A. (2011). Neobična knjižničarka. Zagreb: Kašmir promet
4. Slika 4. Vončina, P. (2016). Mačke. Zagreb: Mala zvona
5. Slika 5. Mezić, Ž. (2008). Pliva patka: pjesme i brojalice za najmlađe. Zagreb: Mozaik knjiga
6. Slika 6., 7., 8. Junaković, S. (2007). Ljubav spašava živote. Zagreb: Algoritam
7. Slika 9., 10. Fotografije djece predškolske dobi

Kratka biografska bilješka

Moje ime je Marija Bulj. Rođena sam 21.10.1992. godine u Sinju. Odrasla sam u Požegi gdje sam završila Osnovnu školu Julije Kempfa. Srednju medicinsku školu završila sam u Osijeku, gdje sam stekla zanimanje dentalnog tehničara. Nakon srednje škole godinu dana sam stažirala u dentalnom laboratoriju u Požegi, položila stručni ispit i dobila licencu za samostalan rad. Zbog zaposlenja 2013. godine selim se u Zagreb, a od tada radim u stomatološkoj ordinaciji kao dentalni asistent. Upisala sam Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu Odsjeka u Petrinji zbog istinske želje da postanem odgojiteljica kako bih se mogla posvetiti radu s djecom rane i predškolske dobi koji me ispunjava ljubavlju i toplinom, a dječja radost i zainteresiranost svakog dana iznova oduševi. Cilj mi je upisati diplomski studij Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja i dalje učiti, napredovati i usavršavati se.

PRILOG 1

U rad prilažem pisanu pripremu za aktivnosti koja je odrađene u svrhu završnoga rada u vrtiću s djecom predškolske dobi.

Pisana priprema za izvođenje aktivnosti
Čitanje slikovnice : "Ljubav spašava živote"

Studentica: Bulj Marija

Zagreb, svibanj, 2017

DOBNA SKUPINA DJECE: predškolska skupina

VRSTA DJELATNOSTI: dijaloško čitanje slikovnice

TEMA: Ljubav spašava živote / dijaloško čitanje slikovnice

ZADAĆE:

- Socioemocionalni razvoj i razvoj ličnosti:
 - prihvaćanje različitosti
 - razvijanje empatije prema drugima
 - poticanje samostalnosti i samopouzdanja
 - razvijanje pozitivne slike o sebi
 - učenje nenasilnom rješavanju sukoba
 - poticanje razvoja samovrednovanja
 - poticanje suradništva u skupnom radu i igri

- Tjelesni i psihomotorni razvoj:
 - razvijanje posebnih motoričkih vještina
 - poticanje vještine baratanja predmetima
 - poticanje fine motorike šake i prstiju
 - poticanje razvoja složenih senzornih vještina i preciznosti
 - razvijanje grafomotorike
 - kordinacija oko -ruka

- Spoznajni razvoj:
 - poticanje na samostalno rješavanje problema
 - poticanje razvoja operativnog mišljenja
 - poticanje na logičko zaključivanje

- Govor i komunikacija:
 - poticanje razvoja jezika i bogaćenje rječnika
 - poticanje razvoja slušanja i razumijevanja govora
 - početno čitanje i pisanje
 - igre s pjevanjem, brojalice (razvoj glazbene osjetljivosti uz pokret i ritam)
 - usvajanje pravilnog govora i novih riječi
 - poticanje kreativnosti i maštovitosti

- Moralni i duhovni razvoj :
 - odgovorno ponašanje prema sebi i drugima
 - etičnost, solidarnost i tolerancija djeteta u komunikaciji s drugima
 - uvažavanje i poštivanje različitosti

KONTEKSTUALNI UVJETI:

- Socijalni: Poticanje kreativnosti i maštovitosti, suradnja među djecom, rad u grupama po centrima, zajedničko rješavanje problema.
- Prostorni: Prostor uređujemo tako da svako dijete ima osigurano svoje mjesto u vrtičkoj prostoriji, također prostoriju opremamo adekvatnim centrima koji omogućuju djeci individualni/grupni rad. Na početku djecu motiviram društvenom igrom upečaj ribicu. Tijekom dijaloškog čitanja slikovnice, djeca sjede na jastučićima u krugu, te im svojim gestama, mimikom i vrednotama govorenog jezika približavam temu uz čitanje slikovnice. Za ostale centre, djeci omogućujemo različite aktivnosti i igre koje postavljamo na stolove, a oko njih stolice. Ponudila bih im više primjeraka slikovnice tako da mogu nakon čitanja ponovo listati slikovnicu, proučavati ju, izstaživati...
- Materijalni: Memory, društvena igra upečaj ribicu, drvene bojice i olovke, bijeli papir, škare, kolaž papir, špaga, štap za pecanje, okvir s brašnom, povećalo.

SREDSTVA I POMAGALA: Društvena igra upečaj ribicu, papir, olovke i drvene bojice, škare, kolaž papir, okvir s brašnom, izrađena društvena igra memory, živa riječ odgojitelja i djece.

METODE I METODIČKI PRISTUPI:

- Metode crtanja, pisanja
- Metode izlaganja
- Metoda razgovora
- Rad u skupinama
- Individualni rad

PLANIRANI POTICAJI PO CENTRIMA:

- Centar čitanja i pisanja –dijaloško čitanje slikovnice, crtanje prstom na okviru koji je prekriven brašnom, osim slova crtanje ribe u jednom potezu.
- Stolno manipulativni centar – izrađena igra memory, društvena igra upečaj ribicu.
- Likovni centar - crtanje štapa za pecanje, crtanje riba i ljepljenje ljuskica po njima izrađenih od papira, kolaža, folije...

- Istraživački centar- pročavanje ribe kupljene u ribarnici sa povećalom, učimo dijelove ribe, vrste...
- PLANIRANE POTICAJNE AKTIVNOSTI ODGOJITELJA: U ulozi odgojitelja planiramo uvod u temu koju započinjemo razgovorom idruštvenom igrom upecaj ribicu, a zatim slijedi dijaloško čitanje slikovnice koja odašilje vedrinu i veselje, te izrađena društvena igra memory. Veoma je važno da temama, pripremljenim igrama te centrima zainteresiramo djecu i pobudimo u njima želju za sudjelovanjem.

ARTIKULACIJA SREDIŠNJE AKTIVNOSTI I NJEZIN SLIJED:

- Uvod: Motivacija djece za temu razgovorom i društvenom igrom upecaj ribicu i memory. U uvodnom dijelu aktivnosti, nastojimo djecu zainteresirati za glavni dio aktivnosti, koji se odnosi na dijaloško čitanje slikovnice. Upoznajemo djecu sa slikovnicom, autorom, likovima, temom.
- Središnji dio: dijaloško čitanje slikovnice „Ljubav spašava živote“, slikovnicu bih okrenula prema svima, tijekom čitanja objašnjavala, stvarala digresije, komentirala.
Čitamo u ugodnoj i opuštajućoj atmosferi.
- Završni dio: Razgovaramo o pročitanome, djeca iznose dvoje doživljaje, ideje, komentare. Za završni dio pripremila sam tri centra (centar početnog čitanja i pisanja, likovni centar, istraživački centar) gdje djeca imaju mogućnost biranja kojem od njih će se pridružiti i igrati s vršnjacima.